

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quinta. Vtrum periurium sit peccatum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

vel tollere obligationem in peccata delinquentis & in iudicium innocens, seu in fauorem status vel contractus: verbi gratia de conditione impossibili vel inhonesta que non est contra naturam matrimonii, que habetur pro non adiecta & stat matrimonium, vt extra de conditionibus appositis in matrimonio, capitulo vii. Et similiter in legatis conditio mala habetur pro non adiecta, vt allegatum est in arguendo. Sed hic occurrit vnum magni dubium circa matrimonium, quia secundum iura matrimonium est nullum vbi deficit consensus: si ergo volens contrahere matrimonium cum aliqua addit conditionem inhonestam, nec aliquo modo intendit consentire nisi conditione extante, tunc conditione non extante nullus est consensus, & si nullus est consensus, nullum est matrimonium. Qualiter ergo potuit per ius posituum determinari quod talis conditio haberetur pro non adiecta, & nihilominus quod stat ret matrimonium? Item conditio impossibilis adiecta secundum communem modum loquendi confuevit magis exprimere dissentium quam consensus, sicut volens negare alicui quod petit dicit, dabo tibi quod petis, si celi tetigeris, in quo magis innuit suum dissentium ad dandum quam consensus: qualiter ergo contrahens cum aliqua conditione impossibili adiecta consentit, & si non consentit qualiter stabit vel valebit contractus matrimonii, ego non video. Et ideo petitoribus solutionem harum dubitationum dimitto, & sic patet primum.

10 Quantum ad secundum notandum est quod in questione proposita non est opus distinguendi inter votum simplex & votum conditionatum, quia termini questionis hoc excludunt, eo quod questio solum procedit de voto conditionato, nec est opus distinguendi de conditione honesta, & inhonesta propter eandem causam, sed de conditione inhonesta distinguendum est, quia quod est contra naturam contractus, que dam vero non: sicut contra naturam matrimonii est quod aliqua sit vxor ad tempus & non semper, eo quod matrimonium est vinculum perpetuum viri & vxoris quandiu viuunt, furtum autem vel aliquid huiusmodi non est contra naturam matrimonii, & ideo contrahens cum aliqua sub conditione vel modo quod possit eam dimittere quando voluerit addit conditionem vel modum contra naturam matrimonii: qui autem contrahit cum aliqua sub conditione si futuro eius consentiat, addit conditionem inhonestam que tamen non est contra naturam matrimonii. Hoc autem generaliter est verum, quod conditio que est contra naturam contractus tollit contractum & facit ipsum esse nullum, quia includit oppositionem ad contractum. Conditio autem inhonesta que est contra naturam contractus promissionis vel obligationis potest esse inhonesta dupliciter: quia quandoque est inhonesta & illicita non solum in se, sed etiam in habitudine ad illud quod promittitur: verbi gratia, si quis dicit sic, promitto Deo quod si possum perpetrare adulterium vel homicidium, ego in gratiarum actionem faciam dici missam solemnem. Quandoque vero est inhonesta in se, sed non in habitudine ad promissum: vt si quis dicat sic, promitto Deo quod si contingat me peccare ieiunabo vt dimittatur mihi peccatum commissum.

11 His visis dicendum est quantum ad secundum de questione proposita, quod si conditio inhonesta adiecta voto sit contra naturam eius quod per votum promittitur, votum non est obligatorium quia, vt dictum fuit, conditio que est contra naturam promissionis vel contractus tollit obligationem propter oppositionem quam habet ad contractum: si autem conditio inhonesta non sit contra naturam contractus, si sit illicita & inhonesta non solum in se, sed in habitudine ad promissum, tunc votum non est obligatorium, si vero sit inhonesta & illicita in se & non in habitudine ad promissum, tunc extante conditione votum est obligatorium. Et hec duo patent duabus rationibus. Prima talis est: votum vel iuramentum non potest obligare ad aliquid illicitum, quia nec votum, nec iuramentum possunt esse vinculum iniquitatis, nec aliquis potest obligari ad id quod est contra bonos mores, sed vbi est conditio inhonesta & illicita in se & in habitudine ad id quod promittitur, tunc promissum est illicitum, quando autem conditio est inhonesta in se non tamen in habitudine ad illud quod promittitur, tunc promissum non est illicitum, ergo

in primo casu votum non est obligatorium, sed solum in secundo. Maior de se patet. Probatio minoris, quia actus quamuis de se sit bonus redditur tamen illicitus & vitiosus ex mala circumstantia ipsum informantem, si autem sit mala conditio, non tamen informat, propter eam non redditur actus vitiosus si alias de se sit bonus: verbi gratia dare elemosynam propter vanam gloriam est actus malus propter malam circumstantiam informantem, scilicet propter malum finem propter que fit, sed dare elemosynam supposito quod homo sit in peccato mortali non est malum, quia ista circumstantia est concomitans, sed non est informantis actum, quia ex peccato mortali in quo est non mouetur ad dandum elemosynam vt amplius peccet, sed ex pietate. Quando autem circumstantia est mala in se & in ordine ad illud quod promittitur, tunc est mala & informat vt mala, si autem sit mala in se & ordo eius ad promissum non sit malus, tunc est solum mala in se, sed non informat actum: quia ordo eius ad actum est informatio actus, ergo in primo casu actus est illicitus non autem in secundo, & sic patet minor, sequitur ergo conclusio.

12 Secunda ratio talis est: nulla promissio obligat nisi ille cui fit promissio eam acceptet, quia obligatio cuiuslibet contractus promissionis dependet ex mutua voluntate, sicut habetur. ff. de verbo. obliga. & in pluribus aliis locis. Vbi autem est conditio illicita & ordo eius ad promissum illicitus certum est quod non acceptatur a Deo cui fit votum, Deus enim odit iniquitatem, vt habetur Iudith quinto capitulo, tale autem votum si sit conditionatum iniquum est, & ideo tale votum Deus non acceptat, sed potius detestatur, ergo tale votum non est obligatorium: si autem ordo conditionis inhonestus ad illud quod promittitur non sit malus non reddit promissum illicitum, nec inacceptabile a Deo in suo genere, & ideo manet obligatorium.

13 AD rationes in oppositum dicendum est quod votum factum sub conditione inhonesta in se & in ordine ad promissum non potest impleri sine detrimento salutis, quia id quod promissum est reddit illicitum ex circumstantia informantem in vouendo & soluendo: quia si quis soluat vt obligatus ex conditione, & conditio vt informat sit illicita oportet quod soluat ex motu illicito, sicut patet in proposita questione, si quis voueat se peregrinaturum ad sanctum Iacobum hoc motiuo vt prosperetur in furto, adulterio, vel homicidio, & hoc motiuum ponit sub conditione qua extante vult obligari & non alias, si faciat quod promissum est vt promissionis oportet quod faciat ex motiuo illicito, & istud est illicitum & contra salutem, & ideo non est faciendum.

14 Ad secundum dicendum per interemptionem minoris, quia vbi est conditio inhonesta in se & in habitudine ad promissum, quamuis promissum sit de se bonum, vitatur tamen per conditionem inhonestam informantem modo quo dictum est. Et cum dicitur quod ipsa tranfit & malicia eius antequam votum impleatur, non valet: quia dato quod tranferat in actu exteriori exercito, remanet tamen in voluntate si ex ea tanquam ex motiuo fiat actus sequens, sicut necesse est si solum ea extante votum sit obligatorium & ideo causat in actu malitiam moralem.

15 Quod autem additur tertio loco quod conditio inhonesta habetur pro non adiecta in donationibus & in matrimonio, & in legatis, illud est contra opinionem primam que dicit quod conditio non extante votum non est obligatorium, nisi ipsi respondeant, sicut dictum est in corpore solutionis, scilicet quod ex natura voti vel promissionis nullum votum conditionatum est obligatorium nisi extante conditione, quamuis in contractibus qui sunt inter homines iura sua autoritate possint tollere vel ponere obligationem in fauorem ecclesie matrimonii & status, quamuis de matrimonio supra mota sint aliquae dubitationes, nos autem querimus de obligatione promissionis vel voti que fit Deo quantum ad ea que pertinent ad meram naturam promissionis, & ideo nihil ad propositum de his que iura inter homines voluntarie statuunt.

QUESTIO QUINTA.
Verum periurium sit peccatum mortale.

NN 5

Tbo.

Tho. 2. 2. q. 93. art. 2. 6. 1.

DInde queritur de periurio vtrum periurium sit peccatum mortale. Et videtur q̄ non: quia sicut iurare falsum sine causa prohibetur ita iurare sine causa, hoc enim videtur esse secundum præceptum decalogi, nō assu mes nomen Dei tui in vanum, sed iurare sine causa non semper est peccatum mortale, ergo nec iurare falsum, & tamen istud est periurium, ergo &c.

2 Item qui consentit peccanti mortaliter peccat mortaliter: sed iudex exigens iuramentū ab eo quem credit falsum iuraturū consentit vt periuret, sed nullus dicit quōd iudex peccet mortaliter, ergo nec alius periurans.

3 Item propter periurium incurrit aliquis infamiam secundum iura, vt habetur. 6. qu. prima, capi. infames. sed propter periurium asseritorium non incurrit infamia, ergo videtur quōd illud non sit peccatum mortale.

4 **I**N contrarium est, quia illud quōd contrariatur diuino præcepto est peccatum mortale, periurium est huiusmodi: dicitur enim Leui. 19. non periurabis in nomine m̄o, & Aug. dicit in quodam sermone quōd falsa iuratio perniciosa est, sed nihil perniciosa est, nisi peccatū mortale, igitur &c.

5 **R**ESPONSO. Circa quæstionem istam videntur da sunt duo. Primum est an omne periurium sit peccatum mortale. Secundum est de comparatione eius ad quædam alia peccata quo ad grauitatem.

6 **Q**UANTVM ad primum dicendum est q̄ duplex est iuramentum, vt prius dictum fuit. f. asseritorium & promissorium: & secundū hoc duplex est periurium, vnum quo asseritur falsum, aliud quo promittitur aliquid quod postea non redditur. De primo periurio dicendum est q̄ si iurans aduertit se falsum iurare siue serio, siue ioco peieret, peccat mortaliter. Cuius ratio est: quia omne illud in quo directē Dei contemptus includitur est peccatum mortale, sed periurium quo sciens falsum iuratur siue serio, siue ioco est directē in contemptum Dei quantum est ex genere disti. eo q̄ Deus qui est veritas assumitur in testimonium falsitatis, ergo tale periurium est peccatum mortale nec excusat consuetudo quæ magis est dicenda illicita corruptela, nec iocus plusquam serium. Si autem iurans non aduertat se iurare, sed ex lubrico lingue iurat falsum, potest excusari à periurio vt à peccato mortali, quia nihil imputatur homini ad peccatum mortale nisi quod facit sciens & volens, ergo &c. & sic patet primum.

7 **Q**UANTVM ad secundum de grauitate periurii per comparationē ad alia peccata puta ad homicidium, est duplex modus dicendi. Vnus est q̄ periurium est grauius ex suo genere quā sit homicidium, quod probatur sic: tantū peccatum est grauius per se & ex suo genere quātō cadit super materiam indebitā, quamuis enim grauitas per accidens attendatur in peccatis ex motiuo ad peccandum, grauius enim peccat in eodē genere peccati peccans ex electione q̄ peccans ex ignorantia vel infirmitate, tamen grauitas peccatorum per se attenditur ex proportionē ad materiam siue ad obiectū, sed actus periurii magis cadit super materiam indebitam q̄ actus homicidii, ergo periurium est maius peccatum quā homicidium, maior iam patet, sed minor probatur: quia cum plus tenemur Deo quā proximo, periurium quod est contra reuerentiam Dei magis cadit super indebitam materiam quā homicidium quod est contra iniuriam proximi.

8 Alius est modus dicendi totaliter huic contrarius, scilicet quōd homicidium est grauius peccatū quā periurium. Quod probatur sic: illud est grauius peccatum quod opponitur maiori bono, sed homicidium opponitur maiori bono quā periurium, opponitur enim homicidium dilectioni Dei & proximi, periurium autem opponitur patriæ quæ est minor charitate, ergo homicidium est grauius quā periurium.

9 Et respondent isti ad rationem alterius partis dicentes, quōd non oportet q̄ sicut se habet obiectum ad obiectum, ita se habeat actus ad actum quando actus sunt diuersarum rationū, verbi gratia grauius est iniuriari principi verbo quā cui, sed si quis iniurietur principi verbo dicendo conuicium, cui autē factō occidendo eum, grauius est peccatum commissum in ciuem quā in principem: & similiter potest dici quōd similes irreuerentia facta con-

tra Deum grauior est quā facta contra proximum, sicut cum dicitur irreuerentia verbū contra vtrumq̄, sed si verbum irreuerentia dicitur contra Deum sicut fit in periurio, factum autē extreme iniuriæ contra proximum vt fit in homicidio, nō est inconueniens q̄ hoc sit maius quā illud, quāuis illi de alia opinione possent dicere quōd hoc esset verum vbi ciuis & princeps, habent aliquam proportionem, sed Deus improporcionabiliter excedit hominē omnem, & ideo omnis iniuria facta contra deum excedit omnem iniuriam factam contra proximum: sed si istud esset verum tūc posset dici quōd omnia peccata quæcumq̄ possunt committi contra proximum in homicidiis, adulteriis, furtis, & rapinis, etiam si possibile esset quōd vnus homo occideret totum mundum non æquaretur vnico periurio, quōd est satis improbabile, propter quod secundus modus videtur rationabilior.

10 **A**D primum argumentum dicendum quōd iurare sine causa nō directē prohibetur præcepto decalogi, quia vana iniuriatio est quæ realiter confirmari non potest: quod autem iuratur sine causa potest confirmari verē, sed non quōd falsē iuratur.

11 **A**D secundum dicendum quōd iudex exigens iuramentum ad partis petitionem & secundum quōd ordo iuris exigit non consentit peieranti etiam si probabiliter credat ipsum peieraturum, quia hæc exactio non est iudicis, sed partis, & legis.

12 **A**D tertium dicendum quōd non propter quodlibet mortale peccatum efficitur quis infamis ipso iure, vt patet de fornicatione & multis aliis peccatis mortalibus: vnde nullum argumentum est quōd non omne periurium sit peccatum mortale, quia ex quolibet periurio non redditur homo infamis: veruntamen causa quare ex periurio asseritorio non redditur aliquis infamis ipso iure, sed solum post diffinitiuam sententiam laicam contra ipsum in causa asseritoris (reputatur autem infamis ipso iure qui frangit iuramentum promissorium solenniter factum) est, quia in potestate promittētis remanet postquam iurauit vt det suo iuramento veritatem, quod non contingit in iuramento asseritorio.

Sententia huius distinctionis. X. L.
in generali & speciali.

Sextum præceptum est. Prius egit Magister de præceptis quæ consistunt in verbo & facto, hic agit de duobus quæ consistunt in animo. Et diuiditur in duas, quia primò ponit illorum præceptorū explanationem. Et secundò determinat quæstionē incidētē ibi, Si verò queritur. Prima diuiditur in quatuor, quia primò explicat sextum præceptum. Secundò septimum ibi, septimum est. Tertio opponit contra distinctionē eorū ibi, Sed videtur Quare soluit oppositionē ibi, sed in istis duobus præceptis. Secunda pars principalis quæ incipit ibi, Si verò queritur, diuiditur in tres. Quia primò mouet quæstionē de necessitate legis vet. Secundò assignat differentiā inter legem & euangeliū ibi, distat autē. Tertio recapitulat de decem præceptis & ponit continuationē huius libri ad quantum ibi, audistis decem chordas. Hæc est diuisio in generali.

2 **I**N speciali sic procedit Magister, & dicit quōd sextum præceptum inter præcepta secundæ tabulæ est, non desiderabis vxorem proximi tui. Septimum est non concupisces donum proximi tui, nō seruum, non ancillā. Tunc opponit contra hoc, quia præceptum de non concupiscenda vxore proximi videtur esse idē cum illo præcepto non concupiscenda re proximi sui, videtur esse idem cum illo præcepto nō furtum facies, & sic non videtur distingui bene ab eis. Et respondet quōd in illis duobus præceptis non concupiscenda, & non furtum facies, prohibentur opera exteriora. In aliis autem duobus prohibetur interior concupiscentia, quare lex dicitur comprimere manū & non animam. Et dicit q̄ illud intelligitur de lege quantum ad cæremonialia & non quantum ad moralia, vel quia in lege nō prohibetur omnis mala concupiscentia sicut in euangelio: tunc queritur quare Apost. dicit litteram esse occidētē, & de qua intellegitur, & respondet q̄ de littera decalogi, nō quia lex mala sit, sed quia prohibendo peccatā agebat concupiscentiam & non conferebat gratiam adiutricem. Tunc ponit dup-

plicem